

O smrti Ivana Stojkovića.

Ivan Stojković, dalmatinskega pomorščaka sin, vozil se je od prve mladosti po morji z Nenadom Stojkovičem, svojim očetom, ki je bil najboljši pomorščak dalmatinske dežele. Niti sin Ivan se nikogar v svojem poslu nij ustrašil, da-si je bil zdaj stóprav v trinajstem létu, a proti svojej dóbi uže velik in krepák, uljuden, vesel in hraber. Ljubili so ga vsi, kolikor jih je bilo na ladiji. Mej te ladije popotniki se je nahajal tudi neki trgovec, bogat Francoz, kateremu je nedavno bila v Novem Orleanu umrla žena, a on se je vračal zdaj v svojo staro domovino, da bi sorodnikom izročil dete, katero mu je bilo ostalo od pokojne žene. To je bila deklica kacih petih let, bistra in živa, ter videlo se je o prvem pogledu, da francoska krí teče po nje žilah. Neko jutro se dete na tihem ukrade svojej péstuni, priteče na palubo in hoče poiskati Nenada Stojkovića, s katerim se je rado igralo. Ker ga deklica ne najde ondudaj, stopi z otročjo predrznostjo ladiji na rob, kder se jej v glavi zvrta, in pade v morje. Péstuna je otroka naglo pogrešila in pritekla na palubo, kadar je devče ravno v morje padalo. Ker je ženska jela od straha vpiti in klicati na pomaganje, priteče Nenad Stojković, plane v morje, ujame otroka z levo roko, a z desno zaplava nazaj k ladiji, na kateri je stalo polno ljudj, ki so jedva pričakovali čvrstega plavača. Mej gledalci je bil tudi Francoz, preplašeni oča te deklice, ki se je zdaj trdno oklepala Nenada Stojkovića, kateri je plaval, kolikor je najhitreje mogel. A kadar je bil uže jako blizu ladije, zavpil je z velikim glasom, da so zatrepetali vsi gledajoči. Iz početka nihče nij nganil, zakaj vpije, a skoraj so zapazili, kam Stojković pogleduje, in videli so grozno ribo, morskega volka, brzo plavajočega za Nenadom; le še nekoliko hipov, in dohitel bi ga bil. Vse je na ladiji začelo tekati sem ter tja in kričati, da bi se morska zver ustrašila; tudi streljali so s puškami in s kanoni. A bilo je zaman! Zver je plavala svojim potem, in toličko, da uže nij zagrabila Nenada Stojkovića. Zdaj Ivan prihiti drazemu roditelju na pomoč. Z dolgim nožem, méču podobnem, ki ga je bil našel v kapitanovej sobici, skoči na palubo ter plane v morje in se začne boriti z ogrozno zverjo, katerej mahoma pot zaprèči. V tem so Nenadu vrgli s palube vrv, katero so mu dva kratí odnesli valovi, predno so ga ljudje potegnili góri. A Stojković Ivan se je v tem bojeval, da je tacega boja redko videti. Ribí je uže iz mnogih ran tekla krí, a vender še nij hotela opešati. Ivanu je naposled jelo nestajati moči, in segel je po vrv, ki je visela dôlu s palube, da bi se k višku vzdignil in otél. A v tem trenutji se vsa krvava zver ljuto zažene, da jej ne bi ušel plen, skoči po konci, zagrabí Ivana Stojkovića po sredi telesa, potegne ga zopet v morje in požre pred očmi vseh strmečih gledalcev, ki bi mu bili radi priskočili, samó da so mogli. Nenad je bil oteto deklico tedaj uže oddal nje očetu v naročaj, kadar je zaslišal strašno vpitje, in razumel, kaj se déje zdolaj v morskih valovih. Otrpnil je ter stal, kakor mrtev, in potem se onesvéščen zgrúzil na tla. Jedva so ga oživili. Skoraj potem je vprašal: „kde je Ivan?“ A zdelo se je, kakor bi se vender spet vsega spómenil, kajti začel je žalovati in jokati, da ga je bilo milo slišati. Francoski trgovec je vedno

stal poleg njega, in kadar se je Nenad malo ntešil, začel mu govoriti o plačilu, ker mu je ljubo dete povrnil iz morja. A Dalmatinec ga je od strani pogledal in vzdehnil: „hvala vam lepa, gospod moj blagi! O plačilu mi ne govorite. Rad sem, da je vaš otrok otét, a Ivan, veselje moje na zemlji, ta je izgubljen na vselej! Nikoli ga ne bodem zopet videl, in za tega delj mi nič nij do vsega blaga, kolikor ga ima zemlja.“ Mej tem je bila strašna riba tri krati oplavala trgovsko ladijo, kakor bi se rógala človeškej nemóci, in potem je odšla v debelo morje.

Ivan O.

Naš Romul.

vesta in prikupljiva žival je bil naš Romul. Vsi smo ga radi imeli. Posebno midva sva si bila velika prijatelja odkar smo ga dobili k hiši. Zató mi je pa tudi vselej prišel naproti, kadar sem od kodi domóv prišel. In kako prijazno me je vselej pozdravil! Precej, ko me je ugledal, zamigal je z repom, kolikor mu ga je bila pustila še neusmiljena mesarica, zacvilil je in mi pokazal lepo vrsto belih zob, kakor da bi se smijal. Ako je prišel do mene, vzpél se je ob meni, in če sem imel v roki palico, vzal jo je lepo med zobé in potlej moško šel ž njo nekaj korakov pred menoj proti hiši. Med potjo se je ozrl tam pa tam nazaj, da bi se prepričal, če grem še za njim. Takrat sem se mu oglasil in ga poklical, a on me je tako boječe pogledal kakor bi hotel reči: Lepó te prosim, pusti mi palico, ž njo si bom kaj zaslužil. Razumel sem ga in potolažil: O le nési jo le; saj te *imam rad*. A Romul, kakor da bi znal, kaj pravim, nđrl jo je s palico pri tej priči v vežo naznanit materi moj prihod. In palice ni dal nikomur družemu, nego materi. A kadar jo je oddal, pritekel je zopet k meni, poskočil nekolikokrat pred menoj in me potem spremil do matere, češ — zdaj sem pa še njega pripeljal. Za ta trud — to se zna — dobil je od matere in mene plačilo, da si je odškodoval zobé, ki so tiščali palico in se malo posladkal po grlu, kjer ga je tako šegetalo. Kadar sem iz daleč prišel, in so imeli mati zame pripravljen kak grizljnej, moral je vselej on poprej dobiti kaj malega v želodec, nego li jaz, da-si morda ni bil Bog vé kako potreben. A ko so mati meni prinesli kaj v skledi ali na pladniku na mizo, se je pa še celó poleg mene vsedel, poslonil mi glavo na koleni ter me gledal, kako sem jedel. Čutil sem ga s kolenom, da je vselej na debelo slino požrl, kolikorkrat sem se bližal sè žlico ali vilicami ustom. Spoznal sem njegove skušnjave in mu spustil sem ter tje kak košček na tla, da si je ž njim spravil sline naprej. A kadar sem se delal, kakor bi ga ne čutil, takrat me je kmalu prisilil, da sem ga moral pogledati. Šel je pod postelj, zgrabil zajca ali kak črevelj, pa je prismréal ž njim na koleni, češ, zdaj boš saj znal, kaj se mi spodobi. In če še to ni nič pomagalo, vrgel je zajca na tla, skočil k vratom, vzpél se, potegnul z nogo po kljuki, da se je odprlo, in šel je v kuhinjo. Ako so bili ondu mati, popraskal jih je po krilu in tenko zacvilil, kakor bi hotel reči: Lejte mati, tako lepo sem ga sprejel, pa mi zato nič ne da. Če sem ga kdaj tako mučil, da je moral vse to storiti — kar se je